

همان انرژی

دانشکده مهندسی انرژی

تفسیر نموده:

زوال امپراتوری گازی روسیه در بازار اروپا

نویسندگان این شماره:

حسن راعی و عباس ملکی

۱۹ خرداد ۱۴۰۳

Brent Crude Oil (\$/b)		WTI Crude Oil (\$/b)	
31/05/2024 81.80	07/06/2024 80.13	31/05/2024 77.80	07/06/2024 75.89
<p>— Brent Crude</p>		<p>— WTI Crude</p>	
Henry Hub Natural Gas (\$/MMBtu)		Europe & Asia Natural Gas (\$/MMBtu)	
31/05/2024 2.56	07/06/2024 2.82	29/05/2024 10.75 11.83	05/06/2024 10.65 11.97
<p>— Natural Gas</p>		<p>— Dutch TTF Natural Gas — LNG Japan/Korea Marker</p>	

بهای معاملات آتی نفت «برنت» روز شنبه به ۷۹,۶۲ دلار به ازای هر بشکه رسید که نیم درصد نسبت به هفته گذشته کاهش نشان داده و کمترین قیمت نفت در چهار ماهه اخیر است. اکثر خریداران و فروشندگان، چشم به اجلاس وزرای «اوپک پلاس» در یکشنبه دوم ژوئن دوخته بودند. برداشت بازار بر این بود که «اوپک پلاس» از این پس به سیاستگذاری مبنی بر کاهش تولید کمتر وابسته است. عربستان سعودی و متحدانش مذاکرات فشرده ای در مورد تولید نفت خام داشتند و علیرغم آنکه روش برگزاری جلسه به صورت مجازی بود، عربستان سعودی برخی از وزرای نفت و انرژی «اوپک پلاس» را به ریاض دعوت کرده بود. به نظر می رسد که برخی از اعضاء «اوپک پلاس» به تعهدات خود مانند گذاشته وفادار باقی نمانده و برخی از اعضاء نسبت به ریختن نفت بیشتر به بازار اقدام کرده اند. در چارچوب نشست اخیر «اوپک پلاس» با درخواست امارات عربی متحده مبنی بر افزایش سهمیه تولید به میزان ۳۰۰ هزار بشکه در روز موافقت کرد و ابوظبی از ژانویه سال آینده میلادی این امکان را خواهد داشت که تولید نفت خام خود را بالا ببرد.

قیمت نفت «وست تگزاس اینترمدییت» در بازار کاشینگ امروز به هر بشکه ۷۵,۵۳ دلار رسید که ۲ درصد نسبت به هفته قبل افت داشته است. قیمت خرده فروشی بنزین در ایالات متحده حدود یک درصد کاهش یافته و به ۲,۳۸ دلار به ازای هر گالن رسید. به نظر می رسد که علیرغم ادامه حملات اسرائیل علیه مردم غزه و حملات انصارالله یمن به کشتی های عبوری رژیم صهیونیستی و حامیان آن، برداشت بازار نفت آن است که ریسک ژئوپلیتیکی و سیاسی نفت خام و گاز طبیعی کمتر شده است. ضمن آنکه تقاضای نفت مطابق پیش بینی ها در فصل دوم سال میلادی جاری افزایش نیافت.

گاز طبیعی در هنری هاب در آمریکای شمالی به قیمت ۲,۹۲ دلار به ازای هر میلیون واحد حرارتی انگلیسی (بی تی یو) فروخته شد. این رقم نسبت به قیمت هفته گذشته ۳,۵ درصد افزایش نشان می دهد. جنگ اوکراین در روزهای اخیر مجدداً شدت گرفته و احتمالاً بر قیمت ها و به ویژه گاز طبیعی و گاز طبیعی مایع شده در روزهای آینده تأثیر خواهد گذاشت. در بخش تفسیر هفته به این موضوع خواهیم پرداخت.

➤ **آغاز صادرات گاز طبیعی ترکمنستان به مقصد اروپا:** «رجب طیب اردوغان»، اعلام کرد ترکمنستان می‌تواند به‌زودی صادرات گاز طبیعی به ترکیه و سپس اروپا را از طریق پروژه خط لوله گاز طبیعی «ترانس آناتولی» آغاز کند. ترکمنستان پس از حمله نظامی مسکو به اوکراین و افت شدید صادرات گاز روسیه به «اتحادیه اروپا» از طریق خط لوله، برای یک مسیر صادرات گاز خود به اروپا، رقابت می‌کند. ترکمنستان سرگرم مذاکره برای صادرات گاز به ترکیه و بازارهای جهانی از طریق قراردادهای سوپا، با تمرکز بر تأمین برق افغانستان، بوده است. «آلپ ارسلان بایراکتار» وزیر انرژی و منابع طبیعی ترکیه، اظهار کرد: ترکمنستان و ترکیه در مارس سال جاری میلادی، برای انتقال گاز طبیعی ترکمنستان از طریق جمهوری آذربایجان و گرجستان به ترکیه و سپس به بازار اروپا، به توافق رسیدند. براساس گزارش خبرگزاری «آنادولو»، «رجب طیب اردوغان» رئیس جمهور ترکیه در سخنرانی خود در یک رویداد صنعت نفت و گاز در باکو، اظهار کرد: «همکاری بلندمدت ما که در رأس آن، سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی مانند خط لوله «باکو-تفلیس-جیهان»، خط لوله «باکو-تفلیس-ارزروم» و خط لوله گاز طبیعی «ترانس آناتولی» قرار دارد، نه تنها به نفع ترکیه و جمهوری آذربایجان بوده، بلکه به امنیت انرژی منطقه و اروپا، کمک‌های قابل توجهی کرده است.» پروژه خط لوله گاز طبیعی «ترانس آناتولی»، مهم‌ترین بخش کریدور گاز است که به خط لوله «قفقاز جنوبی» و خط لوله «ترانس آدریاتیک» متصل می‌شود. این خط لوله برای انتقال گاز طبیعی میدان شاه دنیز جمهوری آذربایجان به ترکیه و سپس به اروپا ساخته شده است. وزیر انرژی ترکیه اوایل سال میلادی جاری اعلام کرد براساس تفاهمنامه امضاء شده در مارس، کشورش قرار است حداکثر ۲ میلیارد مترمکعب گاز ترکمنستان را در مرحله اولیه دریافت کند. براساس گزارش «اوایل پرایس»، تحلیلگران «مرکز مطالعات شرقی» در لهستان در مارس گفتند: «ترکیه در درجه اول به گاز ترکمنستان علاقه‌مند است. زیرا باید منابع واردات گاز خود را متنوع کند. این امر به‌ویژه از این نظر برای آنکارا اهمیت دارد که توانایی تهیه گاز از تأمین‌کنندگان مختلف، همراه با کاهش مصرف گاز، این کشور را به هدف خود برای ایجاد یک هاب تجارت گاز، نزدیک می‌کند.» نکته اساسی اینجا است که انتقال گاز ترکمنستان به ترکیه فعلاً تنها از دو مسیر روسیه و ایران توسط خط لوله میسر است.

➤ واکنش منفی بازار نفت خام نسبت به تصمیم اخیر ائتلاف «اوپک پلاس»: هدف از کاهش تولید، ایجاد کفی برای قیمت نفت و کمک به بالاتر رفتن آن است. با کاهش تولید داوطلبانه اضافی هشت عضو «اوپک پلاس» به میزان ۲,۲ میلیون بشکه در روز و ۳,۶۶ میلیون بشکه در روز کاهش تولید کلی این گروه، مجموع محدودیت عرضه «اوپک پلاس»، حدود ۶ میلیون بشکه در روز است که قرار است تا ۱۸ ماه دیگر ادامه پیدا کند و با این حال، قیمت نفت پس از برگزاری دیدار وزیران «اوپک پلاس» و اعلام تصمیم آن‌ها، کاهش یافت. کاهش قیمت نفت نشان می‌دهد کار «اوپک پلاس» در کنترل قیمت نفت، تا چه حد دشوارتر شده است. طبق اعلامیه اخیر ائتلاف «اوپک پلاس»، کاهش تولید خود را تمدید خواهد کرد. اما در صورت بهبود شرایط بازار، ممکن است در اواخر سال، تسهیل بخشی از این کاهش تولید را آغاز کند. با در نظر گرفتن واکنش معامله‌گران به اخبار احتمال عرضه بیشتر به بازار، احتمال وقوع چنین اتفاقی بسیار اندک است و این باعث می‌شود «اوپک پلاس» چاره‌ای نداشته باشد جز اینکه به کاهش‌ها برای آینده قابل مشاهده پایبند مانده و امیدوار باشد که پیش‌بینی‌هایش درباره رشد تقاضا، درست باشند. «هیثم الغیث» دبیرکل اوپک، ماه گذشته پیش‌بینی اوپک درباره رشد تقاضا در سال ۲۰۲۴ را که ۲,۲ میلیون بشکه در روز تخمین زده شده است، تکرار کرد. «اوپک» برای سال آینده، انتظار دارد شاهد کاهش جزئی رشد تقاضا باشد و میزان رشد را ۱,۸ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی کرده است. بنابراین، بخش عمده کاهش تولید خود را تمدید کرد، با این حال موافقت کرد که از ژانویه سال آینده، تولید نفت امارات عربی متحده بالاتر برود و ۳۰۰ هزار بشکه در روز به سهمیه این کشور افزود. خبر ۳۰۰ هزار بشکه در روز و قیمت خرده‌فروشی پایین‌تر بنزین در ایالات متحده، باعث افت شاخص‌های قیمت نفت شد و نفت «برنت» و «وست تگزاس اینترمدییت»، بیش از چهار دلار در هر بشکه در یک روز سقوط کردند. این افت شدید قیمت به معنای آن است که بازار نسبت به پیش‌بینی‌های «اوپک» درباره رشد تقاضا برای نفت، مردد است. از سوی دیگر، داده‌های پنج ماهه اول سال جاری میلادی از استدلال رشد ضعیف تقاضا حمایت می‌کند. بر پایه داده‌های شرکت مالی LSEG، واردات نفت به آسیا در فاصله ژانویه تا ماه مه، ۱۰۰ هزار بشکه در روز بیشتر از مدت مشابه در سال ۲۰۲۳ بود که به طور متوسط ۲۷,۱۹ میلیون بشکه در روز بود. این رشد بسیار ضعیف‌تر از میزانی است که اوپک برای دستیابی به سناریوی رشد ۲,۲ میلیون بشکه‌ای در روز به آن نیاز دارد.

➤ **تمایل «سعودی آرامکو» به سرمایه‌گذاری در بازار گاز طبیعی مایع شده:** شرکت «سعودی آرامکو» سرگرم مذاکره با توسعه‌دهندگان ال.ان.جی. ایالات متحده برای خرید سهمی در یک پروژه برنامه‌ریزی شده و امضاء قرارداد بلندمدت برای خرید ال.ان.جی. از یک تأسیسات صادراتی دیگر است. «سعودی آرامکو» که بزرگ‌ترین صادرکننده نفت جهان و بزرگ‌ترین شرکت نفتی جهان است، به دنبال نقش بزرگ‌تری در بازار جهانی گاز طبیعی مایع شده است زیرا قصد دارد تولید و کسب و کار تجارت گاز طبیعی خود را تقویت کند. پاییز گذشته، «سعودی آرامکو» با امضاء قراردادی برای خرید سهم حداقلی در شرکت ال.ان.جی. «مید اوشن انرژی» که در آستانه خرید منافی در پروژه‌های ال.ان.جی. استرالیا است، وارد تجارت جهانی ال.ان.جی. شد. ورود به تجارت ال.ان.جی.، یک کسب‌وکار سودمند دیگر برای این غول نفتی سعودی با در نظر گرفتن این حقیقت است که تقاضا برای ال.ان.جی. در سال‌های آینده رشد خواهد کرد. زیرا اروپا، گاز روسیه را کنار می‌گذارد و آسیا به دنبال استفاده از گاز طبیعی بیشتری به جای زغال سنگ خواهد بود. براساس گزارش «رویترز»، شرکت «سعودی آرامکو» سرگرم مذاکره با شرکت آمریکایی «تلوریان» برای خرید سهمی در تأسیسات صادرات «دریفت وود ال.ان.جی.» در نزدیکی لیک چارلز لوئیزیانا است. نمایندگان این غول نفتی سعودی در سال جاری میلادی سه مرتبه، از محل این پروژه بازدید کردند. گفته می‌شود «تلوریان» که سال‌ها تلاش کرده است پروژه‌های خود را به مرحله نهایی برساند، به دنبال گرفتن تصمیم سرمایه‌گذاری نهایی برای دو واحد «دریفت وود ال.ان.جی.» قبل از پایان سال میلادی است. این پروژه که تمام مجوزها را دارد و تحت تأثیر تصمیم اخیر «جو بایدن» رئیس جمهور ایالات متحده، برای توقف صدور مجوز برای پروژه‌های جدید صادرات ال.ان.جی. قرار نمی‌گیرد. در اوایل سال جاری میلادی، یک مجوز سه ساله ساخت از کمیسیون تنظیم انرژی فدرال دریافت کرد. همچنین شرکت سعودی سرگرم مذاکره با شرکت «نکست دیکید» برای امضاء قرارداد خرید ال.ان.جی. از واحد پنجم پیشنهاد شده پروژه «ریو گراند» است. براساس گزارش «اوایل پرایس»، شرکت «سعودی آرامکو» در زمینه اقدام برای گسترش حضور در بازار بین‌المللی ال.ان.جی.، با رقابت شدید از سوی شرکت‌های بزرگ دیگر در خاورمیانه روبه‌رو است. به‌عنوان مثال، شرکت «ملی نفت ابوظبی ادنوک»، دو قرارداد برای خرید دو پروژه ال.ان.جی. خارجی امضاء کرده که شامل سهم ۱۱,۷ درصدی در فاز اول ال.ان.جی. «ریو

گرانده» در تگزاس است که نخستین سرمایه‌گذاری استراتژیک این شرکت اماراتی در ایالات متحده است.

➤ **کاهش صادرات گاز طبیعی نروژ:** کاهش شدید صادرات گاز نروژ به اروپا، باعث شد قیمت گاز در این منطقه به بالاترین حد در سال ۲۰۲۴ صعود کند. به دنبال حمله نظامی روسیه به اوکراین که روابط انرژی چند دهه‌ای میان مسکو و اروپا را تیره کرد، نروژ در سال ۲۰۲۲ از روسیه به‌عنوان بزرگ‌ترین تأمین‌کننده گاز اروپا، پیشی گرفت و در نتیجه، این منطقه به اختلالات عرضه گاز از سوی نروژ حساس شده است. براساس آخرین گزارش‌ها جریان گاز نروژ به پایانه «ایزینگتون» انگلیس که نقطه ورود برای یک سوم از گاز موردنیاز انگلیس است، به صفر رسیده است. حتی پس از بحران انرژی، بازار به مسائل عرضه به‌شدت حساس شده است و هر زمان، انحرافی از برنامه‌های تعمیرات فصلی برنامه‌ریزی شده مشاهده می‌شود، قیمت‌ها به‌سرعت واکنش نشان می‌دهند.

➤ **تمدید کاهش تولید نفت خام «اوپک پلاس»:** ائتلاف «اوپک پلاس» تصویب کرد کاهش تولید ۳,۶۶ میلیون بشکه‌ای خود را تا پایان سال ۲۰۲۵ ادامه دهد و کاهش تولید داوطلبانه ۲,۲ میلیون بشکه‌ای برخی از اعضاء هم سه ماه دیگر و تا پایان سال ۲۰۲۴ تمدید شود. «اوپک پلاس» به دنبال حمایت از بازار نفت در بحبوحه رشد ضعیف تقاضا، نرخ بالای بهره و افزایش تولید نفت ایالات متحده است. نفت خام «برنت» در روزهای اخیر حدود ۸۰ دلار به ازای هر بشکه معامله می‌شود، یعنی پایین‌تر از سطحی که بیشتر کشورهای عضو «اوپک پلاس» برای متعادل کردن بودجه خود نیاز دارند. نگرانی نسبت به رشد آهسته تقاضا در چین به‌عنوان بزرگ‌ترین واردکننده نفت دنیا و همچنین افزایش ذخایر نفت کشورهای توسعه‌یافته بر قیمت این کالا تأثیر گذاشته است. ائتلاف «اوپک پلاس» تولید نفت خام خود را از اواخر ۲۰۲۲ پایین آورده است. اعضاء این ائتلاف در حال حاضر یک کاهش تولید ۵,۸۶ میلیون بشکه‌ای را اجرا می‌کنند. این رقم شامل ۳,۶۶ میلیون بشکه در روز کاهش تولیدی است که تا پایان سال ۲۰۲۴ ادامه دارد و همچنین ۲,۲ میلیون بشکه در روز کاهش تولید داوطلبانه که تا پایان ژوئن ۲۰۲۴ ادامه خواهد داشت. «اوپک پلاس» در روز یکشنبه تصویب کرد کاهش تولید ۳,۶۶ میلیون بشکه‌ای خود را تا پایان سال ۲۰۲۵ ادامه دهد و کاهش تولید داوطلبانه ۲,۲ میلیون بشکه‌ای برخی از اعضاء هم تا پایان ۲۰۲۴ تمدید شود. ۲,۲ میلیون بشکه در روز کاهش تولید داوطلبانه ۸ عضو این ائتلاف به‌صورت تدریجی از اکتبر ۲۰۲۴ تا سپتامبر ۲۰۲۵ کنار گذاشته می‌شود. دبیرخانه اوپک انتظار دارد

تقاضا برای نفت خام اعضاء «اوپک پلاس» در نیمه دوم سال جاری میلادی به طور متوسط برابر با ۴۳,۶۵ میلیون بشکه در روز باشد. این یعنی اگر این ائتلاف سطح تولید خود در ماه آوریل را که برابر با ۴۱,۰۲ میلیون بشکه در روز بود ادامه دهد، ۲,۶۳ میلیون بشکه در روز کاهش ذخایر وجود خواهد داشت. «آژانس بین‌المللی انرژی» که نماینده کشورهای مصرف‌کننده بزرگ دنیا است تخمین می‌زند تقاضا برای نفت «اوپک پلاس» به علاوه ذخایر نفتی به طور متوسط پایین‌تر از ۴۱,۹ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۲۴ خواهد بود. «عبدالعزیز بن سلمان» وزیر نفت عربستان سعودی گفت اگر تقاضا به اندازه کافی بالا نباشد، «اوپک پلاس» روند برداشتن این کاهش تولید را متوقف کرده و تولید خود را بیش از پیش پایین می‌آورد. برخی تحلیلگران انتظار داشتند «اوپک پلاس» طرح کاهش تولید داوطلبانه خود را به خاطر کاهش قیمت نفت و ضعف تقاضا تنها چند ماه دیگر ادامه دهد و بسیاری هم پیش‌بینی کرده بودند این گروه برای هدفگذاری برای سال ۲۰۲۵ با مشکل مواجه شود، چون هنوز برای تعیین ظرفیت تولید اعضاء خود به توافق نرسیده است. این مسئله قبلاً باعث تنش در «اوپک پلاس» شده بود. اما در کمال تعجب ائتلاف «اوپک پلاس» در اجلاس روز یکشنبه گفتگو در مورد ظرفیت‌های تولید را تا نوامبر ۲۰۲۵ به تعویق انداخت. در عوض یک هدف تولید جدید برای امارات عربی متحده تصویب شد که طبق آن می‌تواند تولید خود را به تدریج ۰,۳ میلیون بشکه در روز نسبت به سطح فعلی ۲,۹ میلیون بشکه‌ای افزایش دهد. اجلاس روز یکشنبه کمتر از ۴ ساعت طول کشید که برای رسیدن به این قرارداد پیچیده زمان کوتاهی بود. گفته می‌شود وزیر نفت عربستان سعودی روزها مشغول آماده‌سازی این توافق در پشت صحنه بوده، او از برخی اعضاء کلیدی که در کاهش تولیدهای داوطلبانه مشارکت داشتند دعوت کرد در ریاض حاضر شوند، در حالیکه این اجلاس به صورت آنلاین برنامه‌ریزی شده بود. کشورهای شرکت‌کننده در کاهش تولید داوطلبانه عبارت‌اند از الجزایر، عراق، قزاقستان، کویت، عمان، روسیه، عربستان سعودی و امارات عربی متحده.

➤ **عدم تمایل ایالات متحده در خصوص افزایش تولید نفت خام:** تولید نفت ایالات متحده از ابتدای سال میلادی جاری تاکنون، تغییر چندانی نداشته است. تولید در آوریل، حدود ۱۳,۱۳ میلیون بشکه در روز بود که در مقایسه با ۱۳,۲۶ میلیون بشکه در روز در دسامبر، کمتر بود. تحلیلگران و مدیران صنعت اظهار کرده‌اند: «با وجود اینکه قیمت نفت نزدیک به

۸۰ دلار در هر بشکه است، بعید است تولیدکنندگان آمریکایی به همان شکلی که در سال ۲۰۲۳ عمل کردند، افزایش تولید داشته باشند.» طبق آمار شرکت خدمات انرژی «بیکرهیوز»، تعداد دکل‌های حفاری نفت ایالات متحده به ۴۹۳ حلقه کاهش پیدا کرده است که ۱۳ درصد کاهش در مقایسه با سطح سال قبل را نشان می‌دهد. تحلیلگران آژانس «اس. اند پی.» در یادداشتی اعلام کردند واشنگتن قادر است به مدت چند سال، تولیدش را یک میلیون بشکه در روز افزایش دهد اما در حال حاضر، تمایلی برای افزایش تولید با این نرخ وجود ندارد. آژانس «اس. اند پی.» گلوبال کامودیتی»، افزایش تولید نفت و میعانات ایالات متحده به میزان ۴۷۰ هزار بشکه در روز در سال ۲۰۲۴ را پیش‌بینی می‌کند.

➤ **هشدار «صندوق بین‌المللی پول» در خصوص مسئله امنیت انرژی اروپا:** تحلیلگران «صندوق بین‌المللی پول» هشدار دادند که جنگ اوکراین و تحریم‌های روسیه می‌تواند به امنیت انرژی و توسعه اقتصادی در سراسر اروپای غربی و مرکزی آسیب برساند. این یافته‌ها در حالی به دست آمده است که «اتحادیه اروپا» محدودیت‌هایی را برای واردات گاز طبیعی مایع شده از روسیه در نظر گرفته است. براساس مطالعه‌ای که برای «صندوق بین‌المللی پول» انجام و روز سه‌شنبه منتشر شد، علیرغم مجموعه اقدامات اتخاذ شده توسط سیاستگذاران اروپایی برای تقویت امنیت انرژی این منطقه از زمان آغاز این خصومت‌ها و محدودیت‌های تجاری علیه مسکو، هزینه‌های انرژی همچنان بالا است. منظور از اروپا در سند مربوط به این مطالعه، «اتحادیه اروپا»، بریتانیا، ایسلند، لیختن اشتاین، نورژ، و سوئیس است. براساس گزارش مذکور، «اتحادیه اروپا» واردات سوخت از ایالات متحده و آفریقا را افزایش داده و همچنین در تلاش است تا تولید انرژی خود را توسعه دهد. با این حال، علیرغم افزایش منابع تأمین انرژی و کاهش اندک مصرف، قیمت‌ها بالاتر از آن چیزی است که در سناریوی بدون جنگ اوکراین وجود داشت. در چارچوب این گزارش آمده است که درگیری‌ها می‌توانند به‌طور مداوم قیمت انرژی را در اروپا افزایش دهند که با افزایش سهم هزینه انرژی در تولید ناخالص داخلی، امنیت انرژی را تضعیف و در نتیجه فعالیت اقتصادی را نسبت به هرگونه اختلال انرژی حساس‌تر می‌کند.

زوال امپراتوری گازی روسیه در بازار اروپا

اروپا از طریق تقبل هزینه‌های قابل توجه متنوع‌سازی و ایجاد شبکه‌های جدید توانست وابستگی خود به گاز طبیعی روسیه را کاهش دهد. بدین معنا که قدرت مسکو در کنترل بازار گاز طبیعی اروپا به نظر می‌رسد برای همیشه از دست رفته است. در این میان گاز طبیعی مایع شده اهمیت زیادی پیدا کرده است. در چنین شرایطی آینده تسلط کرملین بر بازارهای گاز طبیعی در دنیا در حاله‌ای از ابهام قرار دارد. شرکت «گازپروم»، به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین غول‌های جهان انرژی که در گذشته‌ای نه‌چندان دور بازارهای انرژی اروپا را در اختیار خود داشت، اکنون به‌دلیل کاهش درآمدهای حاصل از فروش گاز، از دست‌دادن سهم بازار در اروپا، و افزایش تنوع منابع انرژی توسط کشورهای اروپایی، با چالش‌های جدی مواجه شده است. در این زمینه چند نکته حائز اهمیت است:

- ۱- با کاهش وابستگی اروپا به واردات گاز روسیه و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های انرژی جایگزین، تسلط «گازپروم» بر بازار روز‌به‌روز کمرنگ‌تر شده است. علاوه بر این، تحریم‌های غرب، تلاش‌های «گازپروم» برای نفوذ به بازارهای جدید و گسترش فعالیت‌های آن را عملاً بی‌نتیجه کرده است، با این حال «ولادیمیر پوتین» در مواجهه با چالش‌های اقتصادی، مقاومت نشان داده و براساس نظر او ذخایر عظیم گاز طبیعی روسیه همچنان یک دارایی ارزشمند برای پشت سر گذاشتن روزهای سخت به‌شمار می‌آید.
- ۲- مسیر آینده امپراتوری گازی روسیه احتمالاً به عوامل مختلفی از جمله تحولات ژئوپلیتیک، روندهای جهانی انرژی و اثربخشی تحریم‌های غرب بستگی خواهد داشت. تلاش‌های پوتین برای تقویت توان جنگی روسیه در تهاجم به اوکراین، «گازپروم» غول انرژی دولتی این کشور را متوجه ضررهای هنگفت کرده است، درحالی‌که اقتصاد مسکو نسبتاً باثبات به‌نظر می‌رسد، افزایش تولید تسلیحات برای درگیری‌ها در شرق اوکراین رونق اقتصادی این کشور را در مقایسه با سال‌های پیش به مراتب کندتر کرده است.
- ۳- علیرغم افزایش قیمت نفت که به درآمد کرملین از طریق فروش نفت به‌واسطه ناوگان سایه کمک کرده، «گازپروم» به‌دلیل کاهش درآمدهای مربوط به گاز طبیعی با ضررهای

غیرقابل جبرانی مواجه شده است. فرض «ولادیمیر پوتین» مبنی بر اینکه اتکای اروپا به گاز روسیه همیشگی خواهد بود، اشتباه از آب درآمد. بعد از حمله روسیه به کی‌یف، رهبران اروپایی برخلاف انتظار پوتین، واردات گاز را کاهش دادند و وابستگی قاره سبز به گاز روسیه از ۵۰ درصد به ۸ درصد رسید و نیروژ به تأمین‌کننده اصلی گاز طبیعی «اتحادیه اروپا» تبدیل شد. این تغییر، همراه با ممنوعیت واردات گاز روسیه توسط کشورهایمانند بریتانیا، ضربه سختی به «گازپروم» وارد کرد. اروپا در زیرساخت‌های LNG سرمایه‌گذاری کرده و وابستگی به گاز روسیه را تا حد امکان کاهش داد.

۴- اختلالات زنجیره تأمین ممکن است به قیمت غیرقابل پیش‌بینی گاز در آینده نزدیک منجر شود. تلاش‌های «گازپروم» برای یافتن بازارهای جدید با تحریم‌های غرب روبه‌رو شده و پوتین را مجبور کرده تا راه‌های غیرمعارفی از جمله تولید اوره را برای نجات بقایای صنعت گاز روسیه بررسی کند. در حالیکه بعید است اروپا در کوتاه‌مدت واردات گاز روسیه را به‌طور کامل متوقف کند، روند کاهش اتکاء به منابع انرژی روسیه شروع شده است. اروپا به‌طور فعال در حال تنوع‌بخشی به منابع انرژی خود و سرمایه‌گذاری در منابع جایگزین مانند انرژی‌های تجدیدپذیر و گاز طبیعی مایع شده برای افزایش امنیت انرژی و کاهش خطرات ژئوپلیتیک است. رویدادهای اخیر، از جمله حمله روسیه به اوکراین و تحریم‌های متعاقب آن توسط کشورهای غربی، تلاش‌ها برای کاهش وابستگی به گاز روسیه را تسریع کرده است.

۵- کشورهای اروپایی در حال بررسی گزینه‌های متفاوت مانند افزایش واردات LNG، توسعه تولید انرژی داخلی و بهبود اقدامات بهره‌وری انرژی، برای کاهش وابستگی به واردات انرژی روسیه هستند که ظاهراً اثرات مثبت آن فراتر از انتظار بوده‌است، با این حال قطع کامل روابط با گاز روسیه ممکن است در کوتاه‌مدت به دلیل زیرساخت‌های موجود، تعهدات قراردادی و چالش‌های انتقال به منابع انرژی جایگزین امکان‌پذیر نباشد. علاوه بر این، روسیه همچنان یک بازیگر مهم در بازار انرژی جهانی است و صادرات گاز طبیعی آن همچنان بخشی از تقاضای انرژی اروپا را تأمین می‌کند، درحالی‌که اروپا ممکن است واردات گاز روسیه را در آینده نزدیک به‌طور کامل متوقف نکند.

۶- «گازپروم» برای ارسال گاز روسیه به اروپا دو خط لوله با نام‌های «نورداستریم ۱» و «نورداستریم ۲» به طول حدود ۳ هزار کیلومتر با هزینه تقریبی ۱۶ میلیارد دلار را از زیر دریای بالتیک عبور داد که بعد از تحریم‌های غرب عملاً بلااستفاده شده‌اند. روزگاری نه‌چندان دور، «گازپروم» چراغ خانه‌ها و صنایع اروپا را روشن نگه می‌داشت، اما اکنون با ضررهای قابل توجهی مواجه شده است. «ولادیمیر پوتین»، همه آنچه در توان دارد را برای تقویت ماشین جنگی روسیه به‌کار گرفته لذا اقتصاد این کشور، در مواجهه با تحریم‌های غرب بهتر از حد انتظار عمل کرده است، با این حال آمارها به‌جای انعکاس رفاه، نشان می‌دهد که سلاح‌های بیشتری برای درگیری در شرق اوکراین تولید می‌شود و تأمین مالی آن عمدتاً از طریق فروش نفتی است که روس‌ها به کمک ناوگان غیررسمی خود به پالایشگاه‌های آسیا تحویل می‌دهند.

۷- شرکت دولتی «گازپروم» به بدترین وضع مالی خود در یک ربع قرن گذشته سقوط کرده و در سال گذشته حدوداً ۷ میلیارد دلار از دست داده است. این بزرگ‌ترین ضرر در حداقل ۲۵ سال گذشته است. «ولادیمیر پوتین» معتقد بود که شبکه گسترده خطوط لوله روسیه در اروپا به‌ویژه «نورداستریم»، اعتیادی ایجاد کرده باشد که رهبران غربی را وادار می‌کند که در قبال حمله به اوکراین عقب‌نشینی کنند و به او اجازه دهند کی‌یف را بدون مزاحمت تصرف کند، ولی در عمل معادلات به شکل دیگری رقم خورد و رهبران «اتحادیه اروپا» به اتفاق آرا تصمیمی را اتخاذ کردند که مورد انتظار پوتین نبود. در سال ۲۰۲۱، بیش از ۴۰ درصد از واردات گاز «اتحادیه اروپا» از روسیه بود. براساس گزارش «کمیسیون اروپا»، این میزان در سال گذشته به کمتر از ۸ درصد کاهش یافت و سیر نزولی این رقم آهسته ولی پیوسته ادامه دارد. زمانیکه قراردادهای تأمین گاز طبیعی از طریق لوله از طریق اوکراین به پایان برسد، انتظار نمی‌رود که این قراردادها تمدید شوند و «گازپروم» مشتریان بیشتری را از دست خواهد داد. نروژ اکنون بزرگ‌ترین تأمین‌کننده گاز وارداتی «اتحادیه اروپا» است و بریتانیا که قبل از جنگ گاز طبیعی کمی از روسیه وارد می‌کرد، خرید از روسیه را به‌طور کامل ممنوع کرده است. گازپروم از ابتدای سال ۲۰۲۳ انتشار جزئیات صادرات خود را متوقف کرد، اما به‌طور کلی فروش آن در خارج از روسیه بیش از ۵۰ درصد کاهش نشان می‌دهد.

۸- «اتحادیه اروپا»، در سال میلادی گذشته ظرفیت واردات LNG خود را ۴۰ میلیارد مترمکعب افزایش داد و در نظر دارد در سال جاری میلادی ۳۰ میلیارد مترمکعب دیگر هم به ظرفیت خود اضافه کند. علاوه بر این، واردات اروپا از ایالات متحده و قطر به میزان قابل توجهی افزایش یافته است، با این حال به دلیل اختلالات زنجیره تأمین جهانی، قیمت‌ها در ماه‌های آینده چندان قابل پیش‌بینی نیستند. در چین شرایطی «گازپروم» به دنبال راه‌هایی برای دستیابی به مشتریان جدید است، اما حتی تلاش‌ها برای ساخت پایانه‌های LNG به دلیل تحریم‌های غرب با مشکل مواجه شده است.